

Marcin Pośpieszyński

 <https://orcid.org/0009-0004-3959-2098>

Uniwersytet Łódzki

marpospie@o2.pl

DOSTĘPNOŚĆ WYBRANYCH OBIEKTÓW NA OBSZARZE ULICY PIOTRKOWSKIEJ W ŁODZI DLA OSÓB PORUSZAJĄCYCH SIĘ NA WÓZKACH INWALIDZKICH

Abstrakt: Celem artykułu jest ocena przystosowania wybranych obiektów gastronomicznych, atrakcji turystycznych oraz punktu informacji turystycznej znajdujących się na obszarze ulicy Piotrkowskiej w Łodzi do potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Analizie poddano zarówno dostępność informacyjną, jak i fizyczną obiektów. W pracy wykorzystano analizę źródeł zastanych oraz inwentaryzację terenową. Ponadto poddając ocenie informacje dotyczące dostępności punktu informacji turystycznej, wykorzystano elementy przeprowadzonych spacerów badawczych, które odbyły się wraz z osobami poruszającymi się na wózkach inwalidzkich. Uzyskane wyniki pokazują, że informacje dotyczące dostępności obiektów zamieszczane w mediach społecznościowych, na platformie mapowej oraz na stronach internetowych są niepełne, a w niektórych przypadkach nieprawdziwe.

Słowa kluczowe: dostępność, turystyka dostępna, ulica Piotrkowska w Łodzi, niepełnosprawność ruchowa, osoby poruszające się na wózkach

THE ACCESSIBILITY OF SELECTED FACILITIES IN THE AREA OF PIOTRKOWSKA STREET IN ŁÓDŹ FOR WHEELCHAIR USERS

Abstract: The aim of the article is to assess the adaptation of selected catering facilities, tourist attractions and an information office located along Piotrkowska Street in Lodz for the needs of wheelchair users. Both information and physical accessibility were examined during the research. Desk research and field survey methods were used for gathering data. Moreover, to assess the accessibility of the tourist information office the author also used elements of the 'go-along' method conducted with the participation of wheelchair users. The findings indicate that information about accessibility for people with disabilities published on social media, map platforms and websites is incomplete and, in some cases, false.

Keywords: accessibility, accessible tourism, Piotrkowska Street in Lodz, mobility impairment, wheelchair users

1. WPROWADZENIE

Niniejszy artykuł jest oparty na wynikach badań zawartych w pracy magisterskiej autora (Pośpieszyński, 2025). Była ona odpowiedzią na brak w literaturze opisu dostępności turystycznej Łodzi dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Celem artykułu jest ocena obecnej dostępności obiektów gastronomicznych oraz atrakcji turystycznych ulicy Piotrkowskiej w Łodzi w aspektach informacyjnym i architektonicznym dla szczególnej grupy osób z niepełnosprawnością – poruszających się na wózkach.

Aby ocenić tę dostępność, sformułowano następujące pytania badawcze:

1. Jakie informacje o dostępności obiektów gastronomicznych i atrakcji turystycznych są obecne w popularnych źródłach internetowych?

2. Czy informacje dotyczące wejść do badanych obiektów są zgodne z rzeczywistością?

Badania prowadzono od listopada 2024 r. do maja 2025 r. Zakres przestrzenny pracy obejmował fragment ulicy Piotrkowskiej w Łodzi – od placu Wolności do jej skrzyżowania z alejami Mickiewicza i Piłsudskiego.

1.1. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU BADAŃ

Ulica Piotrkowska znajduje się w centralnej części Łodzi. Jest ograniczona od północy placem Wolności i od południa placem Niepodległości. Długość ulicy wynosi ok. 4,5 km, zaś jej szerokość waha się od 17 m w części północnej do 26 m w części południowej (Cudny, 2006).

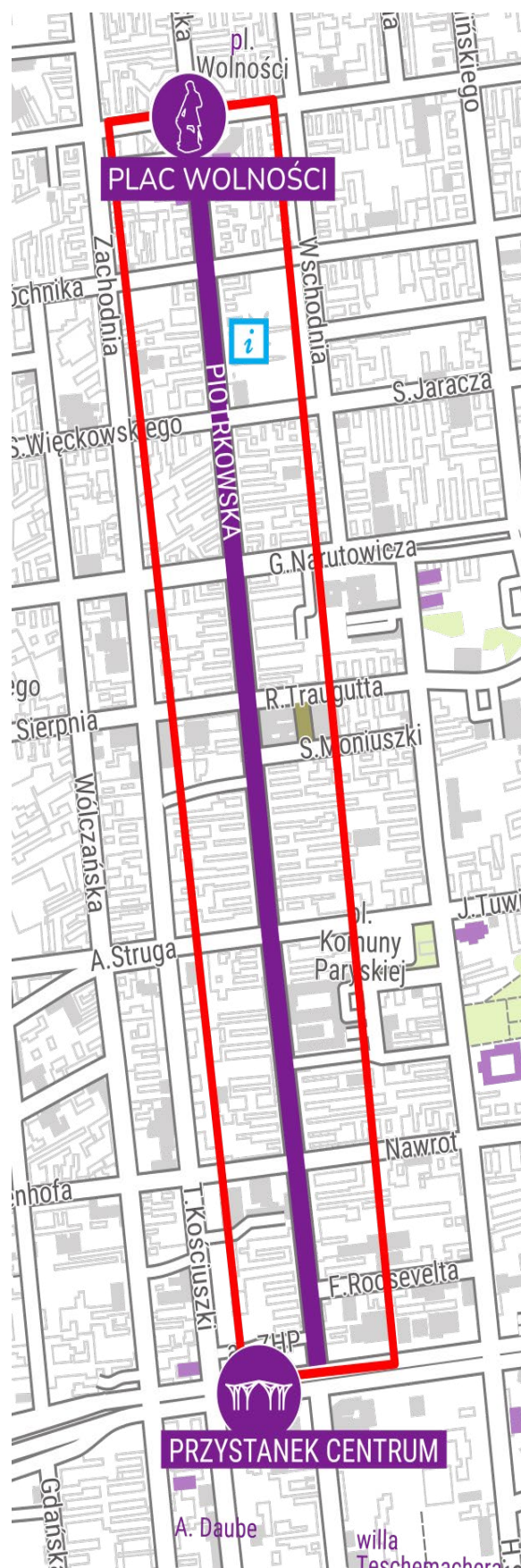
Historia ulicy Piotrkowskiej jest nierozłącznie związana z okresem dynamicznego rozwoju Łodzi, która z miasta o rolniczym charakterze zamieniła się w centrum przemysłowe. Początkiem tego etapu było wytyczenie osady Nowe Miasto dla sukienników na południe od Rynku Starego Miasta w latach 20. XIX w. Ośią rozwoju Łodzi został trakt piotrkowski, prowadzący przez miasto od Piotrkowa do Łęczycy. To w jego śladzie, zmieniając kilkakrotnie swój zasięg, powstała ulica Piotrkowska. Pierwsze pojawienie się tej nazwy odnotowano w 1823 r. (Wolaniuk, 1998). Początkowo zabudowa zlokalizowana przy ulicy była drewniana i parterowa. W głębi działek stawiano kolejne domy, co dało początek charakterystycznym, istniejącym do dzisiaj, długim podwórzom. Z biegiem lat i wraz ze wzrostem zamożności właścicieli budynki frontowe przebudowywano na wyższe, murowane. Proces przeobrażeń przyspieszył ok. 1890 r., kiedy zaczęto stawiać duże kamienice frontowe zwane wielkomiejskimi (Karasiński, 2022). Do dziś są one ozdobą tego obszaru i stanowią niewątpliwą atrakcję turystyczną.

Spośród wielu przemian, które zaszły w strukturze ulicy Piotrkowskiej, należy podkreślić znaczenie budowy trasy Wschód-Zachód w latach 70. XX w., która podzieliła ulicę na wysokości skrzyżowania z alejami Mickiewicza i Piłsudskiego. W ramach poszerzania jezdni wyburzono liczne kamienice znajdujące się przy wymienionych alejach oraz przy samej ulicy Piotrkowskiej. Powstały wówczas dwie strefy: północna i południowa, a ich odmienny charakter pogłębiło zamknięcie na przełomie lat 80. i 90. XX w. części północnej dla ruchu samochodowego. Strefa północna zachowała reprezentacyjny charakter i to tam funkcjonuje większa część ruchu turystycznego (Zalewski, 2017).

Ulica Piotrkowska od lat jest odwiedzana przez turystów (Liszewski, 1999). Jest to wizytówka miasta, co potwierdzają zarówno badania nad postrzeganiem Łodzi (Duda, 2020; Tobiasz-Lis i Wójcik, 2012), jak i miejsce, jakie ta ulica zajmuje w promocji miasta. Przykładowo, na stronie internetowej prowadzonej przez Łódzką Organizację Turystyczną (podstrona „Co zobaczyć”) ulica Piotrkowska znajduje się w pierwszej kolumnie oraz w pierwszym rzędzie i jest określana jako „królowa polskich ulic” (Lodz.Travel, b.d.).

Do badań wybrano strefę północną ulicy na odcinku od przystanku tramwajowego Piotrkowska Centrum do placu Wolności. Decyzja ta została podjęta ze względu na odrębny charakter tej części ulicy, wynikający m.in. ze znacznych ograniczeń w ruchu samochodowym (Cudny, 2006). Obszar badań przedstawia rysunek 1.

Na potrzeby oceny dostępności dla osób poruszających się na wózkach wybrano atrakcje turystyczne, obiekty gastronomiczne oraz punkt informacji turystycznej. Spośród obiektów gastronomicznych znajdujących się na badanym obszarze wytypowano 91 mieszczących się w części frontowej kamienic (rysunek 2).

Rysunek 1. Obszar prowadzenia badań w Łodzi
Źródło: opracowanie własne na podkładzie Planu atrakcji turystycznych Łodzi (Lodz.Travel, 2024)

Powodem takiego wyboru była ich widoczność dla odwiedzających. W trakcie poruszania się ulicą Piotrkowską są one zauważalne w pierwszej kolejności w stosunku do restauracji, kawiarni i barów ulokowanych w podwórzach kamienic. Pod uwagę brano tylko te miejsca, które umożliwiały spożycie posiłku przy stoliku w pomieszczeniu zamkniętym (nie uwzględniano sezonowych ogródków gastronomicznych).

Rysunek 2. Lokalizacja obiektów objętych badaniem
Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych
Obiektów Topograficznych (BDOT10k) (b.r.)

W badanej strefie ulicy Piotrkowskiej znajdują się różnorodne obiekty uznawane za atrakcje turystyczne. Są to pomniki, murale oraz obiekty wystawienniczo-edukacyjne. Do analizy wybrano pięć placówek w pełni zadaszonych (rysunek 2). Były to: Black World – niewidzialna wystawa (pl. Wolności 5), Muzeum Farmacji im. prof. Jana Muszyńskiego (pl. Wolności 2), Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne (pl. Wolności 14), Muzeum Światła (ul. Piotrkowska 17) oraz Muzeum Kanału „Dętka” – Oddział Muzeum Miasta Łodzi (pl. Wolności).

Ponadto zdecydowano o objęciu badaniami punktu Łódzkiej Informacji Turystycznej (znajdującego się w budynku przy ul. Piotrkowskiej 28) ze względu na pełnioną przez obiekt funkcję – udzielanie odwiedzającym informacji o miejscach wartych uwagi.

1.2. TŁO TEORETYCZNE

W polskim obiegu prawnym występuje kilka definicji niepełnosprawności. Na podstawie *Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* osobą niepełnosprawną jest osoba mająca odpowiednie orzeczenie, które może wydać: Zakład Ubezpieczeń Społecznych, miejski, powiatowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności. Szerzej niepełnosprawność jest opisywana w *Uchwale Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. – Karta Praw Osób Niepełnosprawnych*, zgodnie z którą osoby niepełnosprawne to „osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych [...]” (*Uchwała*, 1997, par. 1).

Pomimo obecności w obiegu prawnym terminu „osoba niepełnosprawna” w niniejszym artykule stosowany jest jego zamiennik, czyli „osoba z niepełnosprawnością”. Wynika to z chęci dostosowania języka do dobrych praktyk, postulowanych m.in. przez autorów poradnika *Słowa mają moc!*, przełożonego na język polski przez Fundację TAKpełnosprawni (2024). Ten postulat jest popierany również przez językoznawcę Galaśńskiego (2013), który podkreśla, że sformułowanie „niepełnosprawny” językowo zamyka człowieka w ciele i organizmie, jaką jest jego defekt.

Według informacji sygnałnej Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) z grudnia 2023 r. w Polsce żyły 4 mln osób z orzeczeniem o niepełnosprawności. Najczęstszym powodem uzyskania tego statusu było upośledzenie narządu ruchu. Orzeczenie z tego tytułu uzyskało ok. 1,4 mln osób (GUS, 2024).

Prawa osób z niepełnosprawnością, w tym prawo do godnego, niezależnego życia oraz do korzystania z aktywności, także turystycznych, zostały opisane w różnych aktach organizacji międzynarodowych, takich jak Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ). W przyjętej przez ONZ *Konwencji o prawach*

osób niepełnosprawnych (Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, 2006) władze publiczne zostały zobowiązane m.in. do zagwarantowania osobom z niepełnosprawnością dostępu do miejsc i usług turystycznych i rekreacyjnych oraz usuwania barier utrudniających dostęp do budynków, dróg, transportu, informacji i komunikacji.

Zagadnienia związane z umożliwianiem udziału w turystyce osobom z niepełnosprawnością są obecne również w dyskursie naukowym. Jednym z postulatów, będącym jednocześnie tematem badań, jest problematyka turystyki dostępnej. Powszechnie spotykaną jej definicją jest ta zaproponowana przez Buhalisa i Darcy'ego (2011), którą przywołują we własnych opisach tej koncepcji Zajadacz (2014) i Popiel (2014). Według nich turystyka dostępna polega na przygotowaniu i umożliwieniu korzystania z uniwersalnie zaprojektowanych produktów turystycznych, usług oraz przestrzeni tak, aby mogły z nich korzystać osoby o różnych potrzebach i wymaganiach. Szczególną rolę w realizacji tych postulatów przypisano współpracy różnych interesariuszy.

W podręczniku Światowej Organizacji Turystyki (World Tourism Organization [WTO], 2016) dostępność jest opisywana jako kluczowy element odpowiedzialnej polityki turystycznej, która ma wpłynąć na respektowanie praw człowieka, będąc jednocześnie szansą biznesową. Organizacja ta podkreśla, że turystyka dostępna przynosi korzyści nie tylko osobom z niepełnosprawnością, ale też wszystkim użytkownikom, chociażby poprzez usuwanie barier.

Śledząc literaturę przedmiotu, można znaleźć również interesującą publikację organizacji WTO będącą podsumowaniem międzynarodowej konferencji w San Marino na temat turystyki dostępnej. Opisane są w niej dobre praktyki wprowadzone m.in. w Czechach. Aby zapewnić dostępność w tym kraju, utworzono rządową radę dla osób z niepełnosprawnością oraz wprowadzono programy dotyczące ograniczania barier w miejscach publicznych. Czeska Agencja ds. Turystyki (Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism) zbiera ponadto informacje na temat miejsc i atrakcji turystycznych dostępnych dla takich osób i je promuje (World Tourism Organization, 2025).

W literaturze polskiej są opisywane i klasyfikowane bariery napotymane przez osoby z niepełnosprawnością ruchową w trakcie uprawiania turystyki (Łobożewicz, 2000; Preisler, 2011). Bariere finansową w korzystaniu z oferty turystycznej oceniali np. Kaganek (2015) oraz Lubarska (2019), a kwestia przeszkód architektonicznych zarówno wewnątrz budynków, jak i szerzej – w przestrzeni miast – była podnoszona m.in. przez Baran (2019) czy Kaniewskiego i in. (2009).

Na podstawie zebranych danych opracowano też standardy oceny dostępności dla grup osób z konkretnymi rodzajami niepełnosprawności (przykładowo,

bariery i udogodnienia dla osób niesłyszących opisała w 2012 r. Zajadacz) oraz ogólnymi dla określonych typów odwiedzanych obiektów (omówiła je Lubarska w swojej pracy doktorskiej w 2022 r.). Podejmowane były również badania dotyczące oceny dostępności dla osób z niepełnosprawnością obiektów krajoznawczych na konkretnym obszarze, m.in. w Wielkopolsce (Kołodziejczak i Zajadacz, 2008).

2. METODY BADAWCZE

Na potrzeby niniejszego artykułu poddano analizie informacje udostępnione w źródłach internetowych dotyczące udogodnień dla osób poruszających się na wózkach w wymienionych wcześniej obiektach, a także porównano je z rzeczywistym ich dostosowaniem do potrzeb badanej grupy.

Dane uzyskano z witryn obiektów oraz ze stron na platformach Google Maps, Facebook i Instagram, które wybrano ze względu na ich wielkość i powszechność użycia. DataReportal – Global Digital Insights (serwis internetowy agregujący dane o użytkownikach mediów społecznościowych) podaje, że informacje udostępniane przez firmę Meta wskazują na istnienie na początku 2025 r. na platformie Facebook 18,7 mln kont użytkowników z Polski, zaś na Instagramie 11,3 mln kont (Kemp, 2025). Portal Built With (b.r.) wykazał, że ponad 230 tys. polskich stron korzysta z usług Google Maps.

2.1. ANALIZA DANYCH ZASTANYCH W GOOGLE MAPS

Na Google Maps firmy i instytucje mogą umieszczać swoje profile, które są widoczne dla użytkowników tego portalu mapowego. W 2017 r. wprowadzono możliwość dodawania danych dotyczących udogodnień dla osób poruszających się na wózkach (Southern, 2017). Informacje z tego zakresu mogą zostać podane przy edycji profilu firmy w sekcji dotyczącej atrybutów. Google (b.r.) przedstawił kryteria, którymi edytujący profile powinni się kierować, decydując przykładowo o tym, czy wejście jest dostępne dla osób poruszających się na wózku.

W ramach oceny dostępności informacji na Google Maps za kluczowe zostały uznane następujące dane:

- a) obecność obiektu na platformie;
- b) istnienie ikony informującej o dostępności;
- c) opis dostępności oraz jego zawartość, w tym ocena:
 - dostępności wejścia do obiektu,
 - umożliwienia korzystania z miejsc (dla obiektów gastronomicznych),
 - przystosowania toalety,
 - obecności parkingu dostosowanego dla osób z niepełnosprawnością.

Badanie obecności obiektu na Google Maps rozpoczęło od wpisania jego nazwy w polu wyszukiwania. Fakt umieszczenia informacji o dostępności weryfikowano poprzez sprawdzenie istnienia ikony w widoku, który pojawiał się jako pierwszy po znalezieniu lokalu. Symbol występował w dwóch wariantach wskazujących kolejno na dostępność i brak dostępności wejścia dla osób poruszających się na wózkach – przedstawiał wizerunek postaci na wózkach oraz jego przekreśloną wersję. Pozostałe informacje o dostępności danych zweryfikowano, sprawdzając ich obecność na podstronie „Informacje” w sekcji „Ułatwienia dostępu”, która nie pojawiała się, jeżeli nie umieszczono w niej żadnych danych.

2.2. ANALIZA DANYCH ZASTANYCH NA PLATFORMACH FACEBOOK ORAZ INSTAGRAM

Na Facebooku i Instagramie osoby tworzące profile obiektów mogą udostępniać zdjęcia, posty oraz informacje widoczne dla użytkownika po wybraniu odpowiedniej zakładki. Oceniając witryny wybranych obiektów na platformie Facebook, weryfikowano występowanie danych o dostępności w sekcji „Informacje” i w jej odpowiednich podsekcjach, takich jak „Dane kontaktowe i podstawowe informacje” oraz „Informacje szczegółowe o użytkowniku”. Porównując dane na Instagramie, szukano informacji w opisie znajdującym się pod nazwą obiektu. W witrynach obu serwisów sprawdzano również obecność zdjęć oraz filmów przedstawiających wejście do obiektu, które mogłyby pomóc w identyfikacji miejsca – sprawdzeniu, czy jest ono przystosowane do potrzeb osób poruszających się na wózkach. Firmy, tworząc własną stronę internetową, mają największą możliwość dostosowania treści do swoich potrzeb – stąd pojawiająca się w nich różnorodność sekcji oraz układu strony. Pozwala to na swobodne zamieszczenie informacji o dostępności. Weryfikując własne strony internetowe obiektów, poszukiwano wszelkich dostępnych danych o udogodnieniach dla osób poruszających się na wózkach. Zwrócono również uwagę na obecność zdjęć przedstawiających wejście do obiektu. W sytuacji, gdy ocenie poddawano obiekt należący do sieci lub będący franczyzą, weryfikowano jedynie odnoszącą się do niego podstronę.

2.3. WERYFIKACJA ZAMIESZCZONYCH DANYCH – OBSERWACJA TERENOWA WRAZ Z INWENTARYZACJĄ

W ramach kolejnego etapu badań informacje zebrane w źródłach internetowych postanowiono zweryfikować w stosunku do sytuacji rzeczywistej. Do tego celu wybrano jeden rodzaj danych: o dostępności wejść do obiektów. Podczas badań w terenie skorzystano z metody inwentaryzacji terenowej. Informacje były

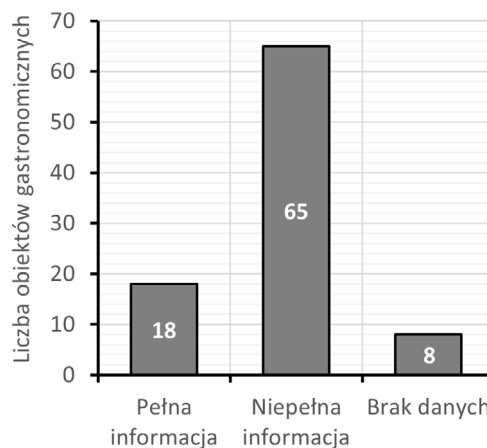
zbierane poprzez odwiedzenie badanej przestrzeni, zanotowanie obecności przeszkód u wejścia do obiektu lub ich braku, a także wykonanie dokumentacji fotograficznej.

W ramach realizacji pracy magisterskiej autor zorganizował dwa spacerów badawczych z osobami poruszającymi się na wózkach, w trakcie których odwiedzono biuro Łódzkiej Informacji Turystycznej, co umożliwiło przyjrzenie się jego dostępności z perspektywy uczestników spacerów. Jednym z zadań było wejście do obiektu, a następnie ocena istniejących tam udogodnień. Zarówno w trakcie odwiedzin punktu informacji turystycznej, jak i po nich biorący udział w badaniu zostali poproszeni o opis swoich doświadczeń. Należy dodać, że punkt informacji turystycznej nie był informowany o planowanym przyjeździe grupy.

3. WYNIKI BADAŃ

3.1. ANALIZA DANYCH UZYSKANYCH Z GOOGLE MAPS

Wszystkie obiekty objęte badaniami (gastronomiczne, atrakcje turystyczne, punkt informacji turystycznej) były zaznaczone na mapie portalu. Co najmniej częściowe informacje o ułatwieniach dostępu zostały zawarte na stronach 83 z 91 lokali gastronomicznych. Wśród nich pełen opis na temat przystosowania wejścia, miejsc, toalet i parkingów dla osób na wózkach miało tylko 18 obiektów. Dane te przedstawiono na rysunku 3.

Rysunek 3. Rozkład kompletności informacji na temat przystosowania obiektów gastronomicznych do obsługi osób z niepełnosprawnością uzyskany ze stron obiektów na platformie Google Maps
Źródło: opracowanie własne

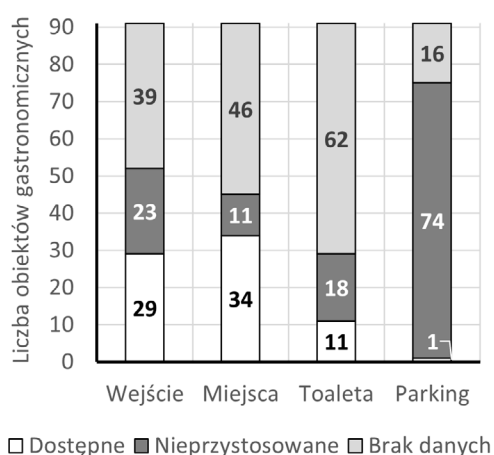
Podstawową i niezbędną wiedzą dla turysty z niepełnosprawnością jest informacja o możliwości bezpiecznego i bezproblemowego wejścia do obiektu. Na 91 lokali gastronomicznych objętych badaniem 52 obiekty umieściły informację o przystosowaniu wejścia lub jego braku,

z tego 29 lokali zadeklarowało dostępność wejścia do obiektu dla osób z niepełnosprawnością ruchową.

W kwestii przystosowania miejsc dla osób poruszających się na wózkach znaleziono odpowiedzi 45 obiektów, spośród których 34 lokale zadeklarowały ich dostępność.

Najrzadziej podawaną informacją na stronach obiektów gastronomicznych na platformie Google Maps była deklaracja o przystosowaniu toalety do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Jedynie zarządzający 11 obiektami złożyli taką deklarację, 18 administrujących przyznało, że brakuje przystosowania, a w przypadku aż 62 obiektów nie znaleziono informacji na ten temat.

Najlichnieszczą odpowiedzią podawaną w sekcji „Ułatwienia dostępu” była wiadomość o braku dostępnego parkingu dla osób z niepełnosprawnością, którą zawarły 74 lokale gastronomiczne. Zebrane informacje przedstawia rysunek 4.

Rysunek 4. Liczebność informacji dotyczących konkretnych ułatwień dostępu obiektu możliwych do znalezienia na platformie Google Maps
Źródło: opracowanie własne

Wykluczając dane dotyczące dostępności parkingów, których – jak wynika z liczb zamieszczonych na rysunku 4 oraz z obserwacji w terenie – jest bardzo niewiele, stwierdzono, że tylko 7 z 91 weryfikowanych

obiektów deklaruje jednocześnie dostosowanie wejścia, toalety oraz miejsc odpowiadających potrzebom osób z niepełnosprawnością ruchową.

Wszystkie wybrane do badań atrakcje turystyczne oraz punkt informacji turystycznej są zaznaczone na Google Maps. Zakres podanych informacji jest różnorodny, a podsumowanie danych przedstawia tabela 1.

Śród wybranych atrakcji turystycznych jedynie miejsce, które zadeklarowało dostępność wejścia oraz toalet dla osób poruszających się na wózkach, to Black World. Muzeum Farmacji oraz Muzeum Kanału „Dętka” są opisane jako niedostępne, zarówno pod względem wejścia, jak i toalet. W sekcji „Informacje” dla Muzeum Światła zadeklarowano brak dostępnego wejścia, pomijając kwestię przystosowania toalet. Punkt Łódzkiej Informacji Turystycznej jest oznaczony jako dostępny w odniesieniu do wejścia i do toalet. W przypadku wszystkich obiektów brakuje danych o parkingu lub jest on oznaczony jako niedostępny.

3.2. ANALIZA DANYCH UZYSKANYCH Z PLATFORM FACEBOOK I INSTAGRAM

Na 91 badanych obiektach gastronomicznych 67 miało stronę na Facebooku, 60 na Instagramie. Niestety w żadnej z witryn w weryfikowanych sekcjach nie było informacji dotyczących dostępności dla osób z niepełnosprawnością ruchową poruszających się na wózku. Na stronach 39 obiektów gastronomicznych w serwisie Facebook i 28 obiektów na Instagramie pokazano zdjęcia lub ujęcia przedstawiające wejście do obiektu.

Na podstawie fotografii zamieszczonych w tych mediach można stwierdzić, czy do wejścia do obiektu prowadzą schody. Możliwa dla turysty jest więc tylko selekcja negatywna – obecność progu lub schodów może zdemotywować do skorzystania z usług, zaś brak widocznych barier nie zapewnia jeszcze wiedzy o tym, czy te przeszkody nie występują za drzwiami wejściowymi do lokalu.

Muzeum Farmacji oraz Muzeum Kanału „Dętka” nie są obecne w mediach społecznościowych. Pozostałe

Tabela 1. Deklarowane przystosowanie obiektów dla osób z niepełnosprawnością ruchową badanych atrakcji turystycznych uzyskane z platformy Google Maps

Obiekt	Deklarowane przystosowanie dla osób z niepełnosprawnością			
	wejście	toaleta	miejsce parkingowe	inne
Black World	dostępne	dostępne	niedostępne	–
Muzeum Farmacji	niedostępne	niedostępne	brak danych	–
Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne	brak danych	dostępne	niedostępne	–
Muzeum Światła	niedostępne	brak danych	brak danych	–
Muzeum Kanału „Dętka”	niedostępne	niedostępne	brak danych	–
Biuro Łódzkiej Informacji Turystycznej	dostępne	dostępne	brak danych	dostosowane miejsca dla osób na wózkach

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2. Informacje o dostępności atrakcji turystycznych i biura Łódzkiej Informacji Turystycznej dla osób z niepełnosprawnością ruchową na platformach Instagram i Facebook

Obiekt	Instagram			Facebook		
	profil	informacje o dostępności	zdjęcie lub ujęcie wejścia	profil	informacje o dostępności	zdjęcie lub ujęcie wejścia
Black World	ma	brak	brak	ma	brak	brak
Muzeum Farmacji	nie ma			nie ma		
Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne	ma	brak	brak	ma	brak	brak
Muzeum Światła	ma	brak	jest	ma	brak	brak
Muzeum Kanału „Dętka”	nie ma			nie ma		
Biuro Łódzkiej Informacji Turystycznej	ma	brak	jest	ma	brak	brak

Źródło: opracowanie własne.

badane atrakcje mają własne strony internetowe, zarówno na Facebooku, jak i Instagramie. Dane zebrane na wymienionych platformach zostały przedstawione w tabeli 2.

Na stronie Muzeum Światła zostały zamieszczone: zdjęcie otwartych drzwi wraz z widoczną w tle klatką schodową oraz wideo ukazujące cały proces wejścia do obiektu. Na filmie widać liczne schody, co dla osoby poruszającej się na wózku może oznaczać, że jest to miejsce dla niej niedostępne. Łódzka Informacja Turystyczna ma konta na obu porównywanych platformach. Konto na Facebooku w sekcji „Informacje” zawiera adres prowadzący do punktu znajdującego się przy ulicy Piotrkowskiej. Umieszczane były tam jednak dane dotyczące różnych atrakcji turystycznych Łodzi. Po zweryfikowaniu ponad 50 krótkich filmów (tzw. rolek) oraz ponad 100 zdjęć nie znaleziono na stronie żadnego ujęcia, które pokazywałoby wejście do punktu informacji turystycznej.

Na koncie Łódzkiej Informacji Turystycznej na platformie Instagram publikowane były dane dotyczące działań placówki znajdującej się przy ulicy Piotrkowskiej. Wśród zamieszczonych na profilu filmów jest jeden, który pokazuje schody i rampę prowadzącą do wejścia.

3.3. ANALIZA STRON INTERNETOWYCH BADANYCH OBIEKTÓW

W ramach analizy źródeł internetowych sprawdzono także własne strony internetowe obiektów. Żeby zweryfikować, czy dany lokal gastronomiczny lub atrakcja turystyczna taką stronę ma, skorzystano z wyszukiwarki Google. Spośród 91 badanych obiektów gastronomicznych 42 miały własną stronę internetową lub podstronę w witrynie sieci, do której należą. Na żadnej z nich nie było informacji na temat dostępności danego obiektu dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Tylko na czterech stronach zamieszczone zostały

zdjęcia pokazujące wejście do danego lokalu. Wszystkie badane atrakcje turystyczne oraz punkt informacji turystycznej miały własne strony internetowe. W ramach analizy oceniono obecność informacji o dostępności oraz zdjęć i ujęć przedstawiających wejścia do obiektów. Dodatkowo wszystkie strony atrakcji turystycznych były weryfikowane pod kątem posiadania zniżki dla osób z orzeczeniem o niepełnosprawności. Zebrane dane przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Informacje zawarte na stronach internetowych badanych atrakcji turystycznych oraz biura Łódzkiej Informacji Turystycznej

Obiekt	Informacje o dostępności	Zdjęcie lub ujęcie wejścia	Zniżka dla osób z orzeczeniem o niepełnosprawności
Black World	brak	brak	obecna
Muzeum Farmacji	brak	brak	obecna
Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne	niepełne	brak	obecna
Muzeum Światła	brak	brak	obecna
Muzeum Kanału „Dętka”	obecne	brak	brak danych
Biuro Łódzkiej Informacji Turystycznej	brak	brak	nie dotyczy

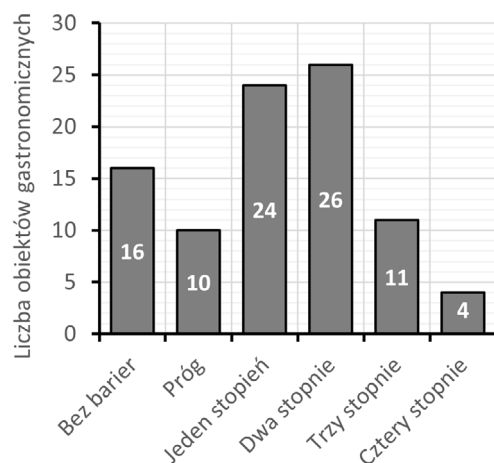
Źródło: opracowanie własne.

Na stronie Muzeum Kanału „Dętka” poinformowano o braku dostępności architektonicznej obiektu. Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne, mimo deklaracji o dostępności, nie zamieściło na stronie informacji na temat tego, w jaki sposób osoba poruszająca się na wózku może się dostać do wnętrza placówki. Na stronach

pozostałych obiektów (Black World, Muzeum Światła, Muzeum Farmacji, punkt informacji turystycznej) brakuje danych na temat ich dostępności. Na żadnej ze stron poddawanych analizie nie znalazły się również zdjęcia wejść do obiektów.

3.4. ANALIZA DANYCH UZYSKANYCH W RAMACH INWENTARYZACJI TERENOWEJ

Tylko 16 na 91 (17,6%) obiektów gastronomicznych zapewniało możliwość wejścia na poziomie gruntu. Utrudnione było to w przypadku pozostałych 75 obiektów, co stanowi 82,4% wszystkich ocenianych lokali. Aby do nich wejść, należało: przekroczyć próg (w 10 obiektach), pokonać jeden stopień (w 24) lub dwa (w 27), trzy (w 11), a nawet cztery stopnie (w 4 obiektach). Dane te przedstawia rysunek 5.

Rysunek 5. Przeszkody przy wejściach do obiektów gastronomicznych stwierdzone w wyniku inwentaryzacji terenowej
Źródło: opracowanie własne

Spośród atrakcji turystycznych wejście dostosowane do potrzeb osób poruszających się na wózkach miał jedynie Black World. Do biura Łódzkiej Informacji Turystycznej prowadziła rampa (rysunek 6). Do głównych wejść pozostałych obiektów prowadziły schody.

Aby zwiedzić Muzeum Farmacji, konieczne było znalezienie wejścia, które mieści się za drzwiami w południowej ścianie bramy wjazdowej (rysunek 7A). Następnie trzeba było pokonać kilka stopni (rysunek 7B) oraz całą klatkę schodową (rysunek 7C), żeby dotrzeć do kasy. Przejście trasy z tyłoma barierami architektonicznymi uniemożliwia zwiedzanie tego muzeum osobom poruszającym się na wózkach.

Podobny problem występował w Muzeum Światła, które również znajdowało się na piętrze kamienicy. Od przejścia bramnego turystę prowadziła trasa z namalowanymi farbą śladami stóp (rysunek 8A). Wejście do budynku wymagało pokonania jednego stopnia (rysunek 8B), a następnie całej klatki schodowej.

Rysunek 6. Schody i rampa prowadzące do wejścia do biura Łódzkiej Informacji Turystycznej
Źródło: M. Pośpieszyński, 2025

Główne wejście do Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego znajdowało się ponad powierzchnią gruntu – prowadziły do niego dwa stopnie (rysunek 9A). Za nimi znajdował się zestaw trzech kolejnych schodów (rysunek 9B). Dopiero po ich pokonaniu możliwe było zwiedzenie placówki. Osobom poruszającym się na wózkach umożliwiono wejście przez bramę wjazdową dla aut, nie było to jednak w żaden sposób oznaczone – taką informację można było otrzymać tylko w kasie znajdującej się w muzeum.

Umiejscowienie Muzeum Kanału „Dętka” samoistnie tworzyło barierę architektoniczną – aby wejść do obiektu, należało zejść po wielu spiralnych schodach umieszczonych pod zadaszeniem (rysunek 10, zob. s. 94), co nie jest możliwe dla osoby poruszającej się na wózku.

Z racji braku jasnych deklaracji dotyczących dostępności na stronach internetowych i profilach obiektów na Facebooku i Instagramie dane uzyskane z inwentaryzacji terenowej porównano jedynie z informacjami podanymi na platformie Google Maps.

Dostępność wejścia do lokali gastronomicznych została zadeklarowana w 29 przypadkach. Trzeba zaznaczyć, że zgodnie ze wskazówkami zawartymi na oficjalnej stronie dla tworzących profile firm, aby uznać, że wejście jest dostępne, powinno mieć ono co najmniej 1 m szerokości i nie wymagać pokonywania schodów lub musi znajdować się obok schodów podjazd albo ruchoma rampa (Google, b.r.). W wyniku inwentaryzacji terenowej potwierdzono pełną dostępność wejścia do obiektów gastronomicznych dla 13 z 29 obiektów (co stanowi 44,8%), które takie przystosowanie zadeklarowały na Google Maps. Aby znaleźć się w pozostałych 16 lokalach, należało pokonać próg (w 4 obiektach), stopień (w 10) lub dwa stopnie (w 2).

Inwentaryzacja terenowa potwierdziła deklarację podaną w witrynach lokali gastronomicznych o braku

Rysunek 7. Budynek, w którym mieści się Muzeum Farmacji w Łodzi: A – brama wjazdowa, w której znajduje się wejście, B – drzwi wejściowe, C – klatka schodowa
Źródło: M. Pośpieszyński, 2025

Rysunek 8. Muzeum Światła w Łodzi: A – podwórkę będącą drogą prowadzącą do muzeum, B – wejście
Źródło: M. Pośpieszyński, 2025

Rysunek 9. Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi: A – główne wejście, B – schody wewnątrz budynku prowadzące do muzeum
Źródło: M. Pośpieszyński, 2025

Rysunek 10. Wejście do Muzeum Kanału „Dętka”
Źródło: M. Pośpieszyński, 2025

przystosowania wejścia we wszystkich 23 obiektach. Aby wejść do nich, trzeba pokonać cztery stopnie (w 3 obiektach), trzy (w 5), dwa (w 13) lub jeden wysoki stopień (w 2 obiektach).

Spośród 39 obiektów gastronomicznych, które nie umieściły informacji o dostępności wejścia, tylko do 3 (7,7%) było możliwe wejście z poziomu gruntu. Do pozostałych prowadziły odpowiednio: próg (6 obiektów), jeden stopień (12), dwa stopnie (12) i trzy stopnie (6). Na dodatkową uwagę zasługuje wyremontowany i oddany do użytku w 2024 r. Grand Hotel, w którym zadbano zarówno o umiejscowienie wejścia na poziomie gruntu, jak i o automatycznie otwierane drzwi.

Wyniki inwentaryzacji potwierdziły informacje zamieszczone na Google Maps dla badanych atrakcji

oraz punktu informacji turystycznej (tabela 4). Istniała możliwość wejścia do Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego dla osoby poruszającej się na wózku, choć informacja o tym nie została zaznaczona w serwisie.

3.5. ANALIZA INFORMACJI UZYSKANYCH PODCZAS SPACERU BADAWCZEGO

W spacerach badawczych wzięły udział kolejno: jedna i pięć osób poruszających się na wózkach. W trakcie odwiedzin biura Łódzkiej Informacji Turystycznej podczas pierwszego badania prowadzący wraz z uczestniczką zwiedzili oba poziomy obiekty. W tym celu osoba z niepełnosprawnością samodzielnie korzystała ze specjalnie przygotowanej platformy (rysunek 11A). Uczestniczka nie miała problemów z obsługą podnośnika, jedynym niespodziewanym dla niej elementem był sposób podnoszenia „bramki” na wejściu (do góry, zamiast w bok). Podobnie toaleta była oceniona jako dobrze przystosowana dla osób poruszających się na wózku. Zastrzeżenia budziło jedynie jej oznaczenie, które zostało ocenione jako nierozpoznawalne z dalszej odległości (rysunek 11B).

Ostatnia uwaga dotyczyła wysokości lady przy punkcie informacji. Była tak samo wysoka na całej długości, co powodowało, że uczestniczka spaceru musiała mocno zadzierać głowę, żeby widzieć osobę z obsługi.

W trakcie odwiedzin punktu podczas drugiego spaceru uczestnicy potwierdzili dostępność wejścia do obiektu. Na skorzystanie z platformy zdecydowała się jedna osoba, która początkowo miała chwilowe kłopoty z obsługą maszyny. Szybko zareagowała na to pracowniczka punktu, która wyjaśniła sposób użytkowania urządzenia. Trudność sprawiło odnalezienie toalety, ale gdy to już się udało, dostosowanie jej wyposażenia zostało ocenione pozytywnie.

Tabela 4. Porównanie deklarowanej dostępności wejść do atrakcji turystycznych i biura Łódzkiej Informacji Turystycznej z wynikami inwentaryzacji

Wyszczególnienie	Deklarowana dostępność wejścia według Google Maps	Dostępność wejścia w świetle wyników inwentaryzacji
Black World	dostępne	dostępne
Muzeum Farmacji	niedostępne	niedostępne (schody prowadzące do wejścia, klatka schodowa)
Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne	brak danych	główne wejście niedostępne, deklarowana możliwość wejścia przejazdem dla aut
Muzeum Światła	niedostępne	niedostępne (stopień prowadzący do wejścia, klatka schodowa)
Muzeum Kanału „Dętka”	niedostępne	niedostępne (klatka schodowa prowadząca w dół)
Biuro Łódzkiej Informacji Turystycznej	dostępne	dostępne (rampa pozwalająca ominąć stopień)

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 11. Udogodnienia w biurze Łódzkiej Informacji Turystycznej: A – platforma dla osób poruszających się na wózkach, B – oznaczenia na drzwiach toalety
Źródło: M. Pośpieszyński, 2025

4. WNIOSKI

W wyniku przeprowadzonych badań otrzymano następujące odpowiedzi na postawione pytania badawcze:

1. Jakie informacje o dostępności obiektów gastronomicznych i atrakcji turystycznych są obecne w popularnych źródłach internetowych?

Na platformach Facebook i Instagram, na profilach badanych lokali gastronomicznych oraz atrakcji turystycznych, nie zamieszczono bezpośrednich odniesień do dostępności tych obiektów dla osób poruszających się na wózkach. Mniej niż w połowie analizowanych kont zostały umieszczone zdjęcia lub filmy ukazujące wejścia. Na ich podstawie można ocenić tylko, czy dane wejście znajduje się na poziomie gruntu lub czy prowadzi do niego stopnie, co samo w sobie nie oznacza jeszcze, że reszta obiektu jest przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową.

Na stronach internetowych obiektów gastronomicznych nie znaleziono danych o ich przystosowaniu. Spośród stron atrakcji turystycznych tylko jedna miała informację o dostępności wejścia do obiektu – była to deklaracja o niedostępności architektonicznej umieszczona na stronie Muzeum Kanału „Dętka”. W pozostałych witrynach podano jedynie informacje o zniżkach dla osób z niepełnosprawnością.

Najwięcej informacji dotyczących dostępności obiektów dla osób poruszających się na wózku uzyskano z opisów badanych obiektów na platformie Google Maps. Znalazły się tam dane o przystosowaniu (lub jego braku) parkingu, miejsc, toalet i wejść dla takich osób. Należy podkreślić, że w przypadku większości obiektów umieszczone dane były niepełne. Aż w 15 opisach mówiących o dostępności zawierało tylko informację o braku dostępności parkingu, co

samo w sobie nie ułatwia dokonania decyzji o odwiedzeniu lokalu. Najrzadziej deklarowano dostosowanie toalet.

2. Czy informacje dotyczące wejść do badanych obiektów są zgodne z rzeczywistością?

Po zweryfikowaniu wiarygodności znalezionych informacji odnoszących się do wejść do obiektów gastronomicznych stwierdzono, że mniej niż ich połowa oznaczonych na Google Maps jako te z dostępnym wejściem miała je na poziomie gruntu. Jest to niezgodne zarówno ze standardami dostępności, jak i oficjalnymi wskazaniem dotyczącymi uzupełniania na platformie danych dla profili. Podane informacje okazały się więc niewiarygodne. Dane dotyczące dostępności wejścia (lub jej braku) do badanych atrakcji turystycznych i punktu informacji turystycznej zostały zweryfikowane pozytywnie.

Ponadto informacje zebrane w trakcie inwentaryzacji terenowej wykazały, że tylko ok. 17% ocenianych obiektów gastronomicznych ma dostosowane wejście dla osób poruszających się na wózkach. Spośród atrakcji turystycznych jedynie dostanie się do Black World jest możliwe bez konieczności kontaktu z obsługą. Na podkreślenie zasługuje przystosowanie pod tym względem biura Łódzkiej Informacji Turystycznej. Odwiedzające osoby, które poruszały się na wózkach, potwierdziły możliwość wejścia do biura, poruszania się po różnych poziomach budynku oraz zgodność wyposażenia toalety z wymaganiami dotyczącymi ich dostępności.

W *Strategii rozwoju miasta Łodzi 2030+*, w sekcji dotyczącej celów horyzontalnych, Łódź jest opisywana m.in. jako „miasto dostrzegające różne perspektywy” (Rada Miejska w Łodzi, 2021, s. 14). Miasto, które „jest projektowane i budowane w sposób, który zapewnia realizację oczekiwań łodzian i łodzianek, uwzględniając także

potrzeby [...] osób z niepełnosprawnościami” (Rada Miejska w Łodzi, 2021, s. 14). Jednocześnie w dokumencie wskazano, że „kontynuacja rozwoju branż kreatywnych oraz turystyki [...] to kierunek o dużym potencjale rozwoju” (Rada Miejska w Łodzi, 2021, s. 11). Połączenie tych dwóch wizji – Łodzi turystycznej i Łodzi odpowiadającej na potrzeby osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności – mogłoby w przyszłości zaowocować rozwinięciem się turystyki dostępnej, czyli umożliwiającej uczestnictwo w niej osobom z niepełnosprawnością.

Obecnie trudno mówić o dostępności informacyjnej oraz architektonicznej w kontekście zarówno badanych obiektów gastronomicznych, jak i atrakcji turystycznych. Konieczne wydają się działania wszystkich interesariuszy w zakresie rzetelnego informowania o barierach architektonicznych oraz ich eliminowania. Ze strony naukowej wskazana jest kontynuacja badań w zakresie dostępności innych przestrzeni turystycznych Łodzi.

BIBLIOGRAFIA

- Baran, J. (2019). Bariery architektoniczne i społeczne w dostępie osób z niepełnosprawnością do dóbr kultury. *Rocznik Biblioteki Kraków*, 3, 263–277.
- Baza Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k). (b.r.). [Łódźkie]. Pobrano 27 czerwca 2025 r. z: <https://geoportal.lodzkie.pl/portal/apps/webappviewer/index.html?id=4f40cc59573c4a7fa44a37285a626885>
- Buhalis, D., Darcy, S. (red.). (2011). *Accessible tourism: Concepts and issues*. Channel View Publications. <https://doi.org/10.2307/jj.29308438>
- Built With. (b.r.). *Websites using Google Maps in Poland*. Pobrano 20 września 2025 r. z: <https://trends.builtwith.com/websitelist/Google-Maps/Poland>
- Cudny, W. (2006). Przemiany fizjonomii ulicy Piotrkowskiej w Łodzi. *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Geographica Socio-oconomica*, 7, 183–200. <http://hdl.handle.net/11089/17083>
- Duda, M. (2020). Wykorzystanie metod socjologii wizualnej w geograficznych badaniach przestrzeni miejskiej – analiza fotografii wykonanych przez turystów w Łodzi. *Konwersatorium Wiedzy o Mieście*, 33(5), 125–140. <https://doi.org/10.18778/2543-9421.05.10>
- Fundacja TAKpełnosprawni (oprac. pol.). (2024, 11 września). *Poradnik. Słowa mają moc! Jak pisać (i mówić) o osobach z niepełnosprawnościami*. <https://takpelnosprawni.org/arttykul/publikacje/slowa-maja-moc-jak-pisac-i-mowic-o-osobach-z-niepelnosprawnosciami>
- Galasiński, D. (2013). Osoby niepełnosprawne czy z niepełnosprawnością? *Niepełnosprawność – Zagadnienia, Problemy, Rozwiązania*, 4(9), 3–6. <https://kn.pfron.org.pl/download/5/477/01-DariuszGalasinski.pdf>
- Główny Urząd Statystyczny. (2024). *Osoby niepełnosprawne w 2023 roku*. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunkizycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/osoby-niepelnosprawne-w-2023-roku,26,6.html>
- Google. (b.r.). *Zarządzanie atrybutami firmy*. Profil firmy w Google – pomoc. <https://support.google.com/business/answer/9049526#zippy=,ulawienia-dostepu>
- Kaganek, K. (2015). Bariery uprawiania turystyki przez osoby niepełnosprawne w kontekście statusu materialnego. *Medycyna Ogólna i Nauki o Zdrowiu*, 21(1), 77–83. <https://www.monz.pl/pdf-73556-10376?filename=10376.pdf>
- Kaniewski, A., Marcinkowski, J.T., Hołoga, N. (2009). Bariery architektoniczne utrudniające poruszanie się osobom z chorobami narządu ruchu. *Medycyna Ogólna i Nauki o Zdrowiu*, 15(3), 369–374. <https://www.monz.pl/pdf-73144-9966?filename=9966.pdf>
- Karasiński, E. (red.). (2022). *Atlas historyczny miasta Łodzi* [wersja online]. Łódzkie Towarzystwo Naukowe. <https://atlas.ltn.lodz.pl/>
- Kemp, S. (2025, 3 marca). *Digital 2025: Poland*. DataReportal – Global Digital Insights. <https://datareportal.com/reports/digital-2025-poland>
- Kołodziejczak, A., Zajadacz, A. (2008). Dostępność infrastruktury i informacji turystycznej warunkiem poznawania obiektów krajoznawczych Wielkopolski przez osoby niepełnosprawne. W: A. Stasiak (red.), *Rola krajoznawstwa i turystyki w życiu osób niepełnosprawnych* (s. 193–202). Wydawnictwo PPTK „Kraj”.
- Liszewski, S. (1999). Przestrzeń turystyczna miasta (przykład Łodzi). *Turyzm/Tourism*, 9(1), 51–73. <http://hdl.handle.net/11089/28198>
- Łódź.Travel. (b.r.). *Co zobaczyć?* <https://lodz.travel/turystyka/co-zobaczyc/>
- Łódź.Travel. (2024). *Plan atrakcji turystycznych Łodzi* [mapa]. https://lodz.travel/files/lot/public/user_upload/Mapa-atrakcji-turystycznych-lodzi-2024.jpg
- Lubarska, A. (2019). Bariera finansowa jako czynnik ograniczający aktywność turystyczną osób z niepełnosprawnością. W: A. Niezgoda i Ł. Nawrot (red.), *Kierunki rozwoju współczesnej turystyki* (s. 201–210). Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu.
- Lubarska, A. (2022). *Ocena dostępności przestrzeni turystycznej dla osób z niepełnosprawnościami* [praca doktorska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu]. Biuletyn Informacji Publicznej UAM. https://bip.amu.edu.pl/_data/assets/pdf_file/0036/396675/Lubarska-Anna_rozprawa-doktorska.pdf
- Łobożewicz, T. (2000). Bariery ograniczające udział ludzi niepełnosprawnych w turystyce i rekreacji oraz sposoby ich przezwyciężania. W: T. Łobożewicz (red.), *Turystyka i rekreacja ludzi niepełnosprawnych* (s. 50–51). Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Warszawie.
- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. (2022, 19 lipca). *Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych*. Serwis Rzeczypospolitej Polskiej. <https://www.gov.pl/web/rodzina/konwencja-o-prawach-osob-niepelnosprawnych>
- Popiel, M. (2014). Od niepełnosprawności do turystyki dostępnej. Problem segmentacji rynku oraz kreowania produktów turystycznych do potrzeb osób z niepełnosprawnością. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Geographica*, 7, 121–132. <https://annalesgeo.uken.krakow.pl/article/view/2187>
- Pośpieszyński, M. (2025). *Dostępność ulicy Piotrkowskiej w Łodzi dla turystów z niepełnosprawnością ruchową* [niepublikowana praca magisterska]. Uniwersytet Łódzki.
- Preisler, M. (2011). Turystyka osób niepełnosprawnych. *Studia Periegetica. Zeszyty Naukowe Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Turystyki i Zarządzania w Poznaniu*, (6), 27–36. <https://journals.wsb.poznan.pl/index.php/sp/article/view/239/257>
- Rada Miejska w Łodzi. (2021). *Uchwała nr L/1535/21 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 17 listopada 2021 r. w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju miasta Łodzi 2030+”*. Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Miasta Łodzi. https://bip.uml.lodz.pl/files/bip/public/BRM_2020/08_1535.pdf
- Southern, M.G. (2017, 10 lipca). Google makes it easier to find wheelchair accessible locations. *Search Engine Journal*. <https://www.searchenginejournal.com/google-makes-easier-find-wheelchair-accessible-locations/205466/>

- Tobiasz-Lis, P., Wójcik, M. (2012). *Lodziensia contemplativa* czyli refleksja geografów nad przestrzenią miasta. Przykład Łodzi. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Geographica Socio-Oeconomica*, (12), 189–202. <http://hdl.handle.net/11089/10935>
- Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. – Karta Praw Osób Niepełnosprawnych*. MP 1997 nr 50, poz. 475. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wmp19970500475>
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*. DzU 1997 nr 123, poz. 776. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19971230776>
- Wolaniuk, A. (1998). Funkcja turystyczna ulicy Piotrkowskiej. *Turyzm/Tourism*, 8(2), 75–84. <https://doi.org/10.18778/0867-5856.8.2.04>
- World Tourism Organization. (2016). *Manual on accessible tourism for all: Principles, tools and best practices: Module I: Accessible tourism – definition and context*. <https://doi.org/10.18111/9789284418077>
- World Tourism Organization. (2025). *Advancing accessible tourism for destinations, companies and people – compendium of good practices: International Conference on Accessible Tourism, San Marino, November 2023*. <https://doi.org/10.18111/9789284425846>
- Zajadacz, A. (2012). *Turystyka osób niesłyszących – ujęcie geograficzne*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe. <http://hdl.handle.net/10593/128941>
- Zajadacz, A. (2014). Dostępność przestrzeni turystycznej w ujęciu geograficznym. *Turyzm/Tourism*, 24(1), 49–56. <https://doi.org/10.18778/0867-5856.24.1.05>
- Zalewski, A. (2017). Odcinek północny ulicy Piotrkowskiej w Łodzi jako przykład integracji i przekształceń formy i funkcji głównej ulicy miejskiej – aspekty urbanistyczno-architektoniczne. W: F. Fizikowski (red.), *Integracja sztuki i techniki w architekturze i urbanistyce: T. 5/1* (s. 193–206). Wydawnictwa Uczelniane Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego. https://dlibra.pbs.edu.pl/Content/1219/PDF/Zalewski_A_Odcinek_polnocy_2017.pdf

Artykuł wpłynął:
10 września 2025 r.
Zaakceptowano do druku:
17 listopada 2025 r.